

Paula Werning sd

## Kirjallinen kysymys sopimuspalokuntahenkilöstön vaatimuksien kiristämisestä

### Eduskunnan puhemiehelle

Pelastustoiminta, jonka tuotantoon osallistuu noin 4 000:n vuorotyötä tekevän ammattipelastajan lisäksi noin 14 000 sopimuspalokuntalaista, on olennainen osa maamme perusturvallisuutta, ja sopimuspalokuntalaiset ovat siis merkittävä voimavara päivittäisten turvallisuuspalvelujen tuottamisessa. Siinä sopimushenkilöstön päivittäinen saatavuus jo normaaliaikoina on eräs kriittinen tekijä. Pahemmissa onnettomuustapauksissa, esimerkiksi jo hieman laajemmissa metsäpaloissa, sopimuspalokuntajärjestelmä tarjoaa yhteiskunnan ainoan nopeasti hälytettävissä olevan joustoresurssin. Vielä pahemmissa kriisitilanteissa yksittäisten sopimuspalokuntalaisten merkitys korostuu, koska etenkin nuorempi osa henkilöstöstä saattaa olla varattuna muihin tehtäviin. Sopimushenkilöstö toimii oman siviililyönsä ohella olennaisesti vapaaehtois pohjalla, jolloin toiset saavat palokuntatyöstä vastiketta ja toiset eivät.

Sopimushenkilöstön saatavuuteen vaikuttavat muiden seikkojen ohella alati kiristyvät vaatimukset toisaalta fyysisen kunnon ja toisaalta koulutuksen osalta. Fyysisten vaatimusten kiristyminen kohdistuu etenkin kokeneemmalle sopimuspalokuntalaisjoukolle, kun taas kasvava koulutusmäärä kohdistuu nuoremmille palokuntalaisille, joiden palokuntatoimintaan käytettävissä oleva aika on rajallinen ja kilpailee esimerkiksi nuorten perheellisten muiden toimintojen kanssa. Molemmissa tapauksissa kiristyvät vaatimukset vähentävät järjestelmän jatkuvuudelle tarjolla olevien palokuntalaisten määrää, mikä ei voi olla vaikuttamatta sopimuspalokuntatoiminnan palvelumahdollisuuksiin. Pahimmassa tapauksessa kiristyvät vaatimukset voivat johtaa koko sopimuspalokuntatoiminnan alasajoon vaarantaen Suomen varautumiskyvyn hätätilanteisiin ja asettaen merkittäviä lisähaasteita pelastustoimen toimivuudelle.

Sisäministeriön ohjauksen ja valvonnan piirissä olevissa pelastustoimen ohjeistuksissa on konkreettisesti ollut havaittavissa merkittäviä muutoksia erityisesti fyysisten vaatimusten ja koulutuksen osalta. Fyysisiä vaatimuksia on ohjeistuksella kovennettu etenkin pelastus- ja savusukeltajien, pintapelastajien ja putoamisvaarallisen alueen työntekijöiden kohdalla. Taustaksi on esitetty sekä turvallisuussyitä että operatiivisen suorituskäytännön parantamisesta kumpuavia tarpeita. Vaatimusten kiristyminen on herättänyt laajasti keskustelua resurssien riittävydestä ja vaikutuksista pelastustoimen kykyyn vastata jo päivittäisiin kiireellisiin palvelutarpeisiin. Lisäksi esille on noussut kysymyksiä siitä, perustuvatko kiristyneet vaatimukset riittävän vahvaan analyysiin todellisista vaaroista ja onnettomuuksista.

## Kirjallinen kysymys KK 71/2024 vp

Sopimuspalokuntahenkilöstön tuloporttina toimiva pelastustoiminnan peruskurssia on jo aiemmin pidennetty ilman selvää vuorovaikutusta sopimuspalokuntakentän kanssa. Koulutusvaatimukset ovat nyt taas tiukentumassa uuden savusukeltajille pakolliseksi suunnitellun sammutustekniikan kurssin myötä. Kaiken kaikkiaan kurssituksessa näkyy pyrkimystä nostaa pelastushenkilöstön osaamistasoa. On syytä todeta, että laajennettu kurssitus sekä kuluttaa palokuntalaisten rajallista aikaresurssia että samalla merkittävästi nostaa koulutuksen kustannuksia, mikä siten näyttäisi supistavan todellista kurssitarjontaa ja jossain määrin kurssihalukkuuttakin.

Pelastushenkilökunnan vaatimustason nostamisen tulee perustua kattavaan vaikutusarviointiin ja todellisiin realistisiin tarpeisiin. Samalla tulee ottaa huomioon resurssien käytännön saatavuus ja mahdolliset vaikutukset pelastustoimen operatiiviseen todelliseen suorituskyykyyn todellista riskuvaa vastaavissa tilanteissa.

Tasapainon löytäminen korkeiden tavoitteiden ja koulutusvaatimusten sekä kaikkialla Suomessa tosiasiallisesti tarjolla olevien pelastustoimen palveluiden välillä on avainasia, jotta voidaan säilyttää sopimuspalokuntatoiminnan tehokkuus ja sen rooli osana perusturvallisuutta sekä päivittäin että laajemmin osana kokonaisturvallisuutta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

*Millaisten konkreettisesti tapahtuneiden onnettomuuksien arviointiin kiristetyt kuntovaatimukset perustuvat,*

*millä tavalla kiristyneiden vaatimusten on arvioitu vaikuttavan pelastushenkilöstön saatavuuteen ja kansalaisten saamiin kiireellisiin palveluihin koko valtakunnan alueella,*

*miten kiristysten mahdollisesti aiheuttamaa resurssivajetta on seurattu ja tarvittaessa paikaisesti ryhdytty paikkaamaan,*

*millä tavalla sisäministeriö käytännössä ohjaa ja valvoo sopimushenkilöstön koulutuksen riittävyyttä laadullisesti ja etenkin määrällisesti siten, että uusia käytännön tehtäviin nähdessä riittävästi koulutettuja sopimuspalokuntalaisia saadaan lisää vähintään yhtä paljon kuin sopimuspalokuntalaisten luontainen poistuma resursseja vie,*

*onko sisäministeriö kokonaisvaltaisen vaikutusanalyysin kautta arvioinut, miten sopimushenkilöstön pitenevä kurssitus vaikuttaa opetushenkilöstön saatavuuteen ja koulutuskustannuksiin ottaen vielä huomioon, että koulutettavan aikakaan ei ole yhteiskunnassa täysin ilmainen ja*

*onko arvioitu, miten korkeampi koulutustasovaatimus vaikuttaa toisaalta sopimushenkilöstön määrään ja toisaalta kansalaisten kiireellisen avun nopeaan saatavuuteen ja parempaan työtulokseen koko valtakunnan alueella?*

**Kirjallinen kysymys KK 71/2024 vp**

Helsingissä 6.3.2024

Paula Werning sd